

André Téchiné, skuespillerne og seksualiteten

Med de officielle danske premierer på 'Min bedste årstid' og 'De Vilde Siv' har André Téchiné langt om længe – og alt for sent – fået sit gennembrud i Danmark. Han har i årevis tilhørt den franske filmelite og regnes fortsat blandt Frankrigs mest begavede filminstruktører. Ikke mindst hans evner som personinstruktør har ført til samarbejde med nogle af landets største skuespillere.

af Michael Søby

Oprindeligt var Téchiné filmskribent på bl.a. 'Cahiers du Cinéma', hvor også Francois Truffaut slog sine folder, før han blev filminstruktør. Truffauts umiddelbare humanisme genkender man også i flere Téchiné-film, dog ikke i Téchinés debut, *Paulina s'en va*. En kunstfærdig fiasko med Bulle Ogier som den sindsyge Paulina og den første af Téchinés talrige film med en kvindeskikkelse i centrum.

Allerede med den episke *Souvenirs d'en France* vandt han sig en skare af beundrere blandt dem filmteoretikeren Roland Barthes, der sågar indvilligede i at medvirke i Téchinés *Les Soeurs Brontë*.

Souvenirs d'en France er et sært fascinerende forsøg på at skildre Frankrigs historie gennem 40 år af en kvindes liv. Den måske betydeligste af alle franske skuespillerinder, Téchinés daværende veninde Jeanne Moreau, fremstiller vaskekonen Berthe, der giftes ind i bogerskabet. Da ægtemanden Hector (Michel Auclair) er ligeså svag som hans søster (Marie-France Pisier) er forældet, bliver Berthe familiens stærke midtpunkt. Under krigen støtter hun modstandsbevægelsen, hvilket viser sig at være til gavn for

alle – ikke mindst efter krigen. Og da kapitalismen bliver folkets religion, fremstår Berthe som industrialiseringens førstedame. Téchiné udnytter Moreaus image som intelligent og uortodoks femme fatale, men gør hende samtidig til en marionet i et større spil, således at Berthe aldrig bliver reduceret til en stjernetur – rollen kommer i første række.

Barocco

Téchiné fulgte dette historiske drama op med den kølig kriminalfilm, *Barocco*. En egoistisk servitrice (Isabelle Adjani - til lejligheden iført Colombo-frakke og hvalpefedt) bor sammen med en enlig mor (Marie-France Pisier), der må ernære sig som luder. Servitricen overtaler en naiv bokser (Gerard Depardieu i en relativ slank udgave) til at påstå, at han har haft et homoseksuelt forhold til en magtfuld politiker for igennem pengeafpresning at score kassen.

Typisk for Téchiné placeres sympatien hverken hos de korrupte politikere eller forbryderduoen, men hos spillets egentlige taber, ludermoderen, der efterlades alene tilbage. *Barocco* fremstår som Téchiné's første berøring med den forbudte seksualitet, et tema han senere vil vende hyppigt tilbage til.

Adjani og Pisier medvirker også i *Les Soeurs Brontë*, hvor de sammen med Isabelle Huppert fremstiller tre store kunstneriske begavelser fra det forrige århundrede, søstre Emily, Charlotte og Anne Brontë. Filmen er en afdæmpet skildring af tre kvinders tilværelse og vilkår i et mandsorienteret samfund. Selv i dette kølige univers forstår Téchiné at skabe ild i blikkene på de tre kvinder og man tvivler aldrig på sindenes rigdom. Her er både stormfulde højder og dybe dale eminent understøttet af fotografen Bruno Nuetens farvesikre gengivelser af utæmmelig natur. *Les Soeurs Brontë* kom sammen med *Barocco* til at markere højdepunktet i deres samarbejde, men Nuetten skulle senere opnå betydelig hæder som instruktør med *Camille Claudel*, som exkæresten Adjani ligeledes havde hovedrollen i.

Hotel Des Ameriques

Med *Hotel Des Ameriques* synes Téchiné for alvor at lade en mere indfølelse psykologisk skildring træde i forgrunden på bekostning af

den til tider noget fremmedgørende stilisering. Ligesom i *Les Soeurs Brontë* er det også her de store følelser, der har Téchiné's interesse. En rodløs ung fyr (fremstillet af fransk films evige rebel, den nu afdøde Patrick Dewaere) forelsker sig i en ung kvinde, Catherine Deneuve. Hun gengælder hans følelser, men er ude af stand til at vise det, fordi hun stadig bærer på den store sorg, mindet om sin afdøde mand. Da den unge fyr indser dette, trækker han sig ud af forholdet i respekt for de store følelser, han er oppe imod. Da kvinden endelig er klar til at møde ham, afviser han hende, eftersom hun dermed har forrådt sig selv og sin kærlighed til ægtemanden. *Hotel Des Ameriques* bliver dermed en fortælling om grænseløs kærlighed – troen på den eneste ene. Catherine Deneuve indleder med denne film det samarbejde med Téchiné, der skulle uddybes i yderligere tre film. I dem alle fremstiller Deneuve usædvanlige varianter af den ensomme, søgende kvinde.

Det gælder også i Téchiné's efterfølgende film, *Le Lieu du Crime*, en velspillet kriminalfilm i landlige omgivelser. Her spiller Deneuve kvinden Lili, mor til teenageren Thomas og ligesom ham træt af det kedsommelige liv i en ellers ganske hyggelig fransk landsby. En dag dukker en flygtning op og gør krav på såvel moderens som sønnens opmærksomhed, hvilket skaber splid i familien ikke mindst i forholdet til bedstemoderen (den uforlignelige Danielle Darrieux). Behovet for ømhed er dog stærkere end noget andet, hvadenten det er behovet for en ven (Thomas) eller en elsker (Lili), og katastrofen derfor uundgåelig.

Også *Rendez-Vous* og *Les Innocents* fokuserer på kvindelig seksualitet. I den første – et erotisk melodrama – forsøger en ung skuespillerinde i Juliette Binoches skikkelse at realisere sig selv via en række seksuelle eskapader. Derimod er Sandrine Bonnaire, som spiller den seksuelt naive pige i det racepolitiske drama *Les Innocents*, ganske afvisende overfor sin brors arabiske ven og kaster sig i stedet over en smuk hvid mand, der viser sig at være højreekstremist. I begge tilfælde får seksualiteten fatale konsekvenser for filmens kvindelige hovedperson.

Med *J'Embrasse Par* udvider Téchiné sin udforskning af den menneskelige seksualitet til også at

omfatte homoseksualiteten. Ganske vist har han allerede strejft emnet i tidligere film som *Barocco*, *Hotel Des Ameriques* og *Les Innocents*. Men hvor f.eks. Jean-Claude Brialy's homofile dirigent i *Les Innocents* blev en bifigur, kommer bøssen Romain (Philippe Noiret) til at spille en mere afgørende rolle i *J'embrasse pas* på grund af forholdet til filmens hovedperson, teenageren Pierre (usentimentalt spillet af Manuel Blanc).

Pierre er kommet til byen for at gøre skuespillerkarriere, men er i stedet endt som trækkerdreng. Luderen Ingrid (Emanuelle Beart) og overklassekvinden Evelyne (Helene Vincent) er et par af hans nye bekendtskaber, men det er bøssen Romain, der lærer ham selverkendelsen.

Min bedste årstid

I *Min bedste årstid* synes Téchiné at nå dybere i sine psykologiske skildringer end nogensinde før. Som i *Le Lieu du Crime* er et betændt mor/datter-forhold udgangspunktet for en filmisk analyse af eksistentielle kriser. Catherine Deneuve har sjældent spillet mere hudløst end som den midaldrende datter, der sammen med sin noget ustabile bror (Daniel Auteuil) pludselig står med ansvaret for deres gamle mor (bevægende fortolket af Marthe Villalonga).

Modsat Quentin Tarentinos *Pulp Fiction* og Hal Hartleys *Amateur* gør Téchiné's film aldrig opmærksom på deres egen originalitet. Den gør sig først og fremmest gældende i detaljen og det opmærksomme publikum vil registrere, at ikke en eneste scene hos Téchiné ender som man skulle forvente, heller ikke i en så tilsyneladende konventionel film som *Min bedste årstid*. Da Emilie (Deneuve) midt i en personlig krise antastes af en ukendt herre, forventer publikum en afvisning. Men Téchiné lader hende i stedet dyrke uforpligtende sex med den fremmede og understreger dermed i sin historie uforudsigelighedens betydning – kunstens uforklarlige drift mod det anderledes.

Ligeså rigtigt Téchiné's portræt af den krisefyldte forældregeneration forekommer, ligeså præcis virker hans skildring af den problematiske unge kærlighed i *De vilde siv*, det foreløbige hovedværk og Téchiné's måske mest personlige film til dato. Gael Morel spiller en kostskoleelev,

der under Algerkrigen forelsker sig i sin smukke kammerat (den karismatiske Stephane Rideau), samtidig med at han begæres af en ung pige (Elodie Bouchez).

Som i *Souvenir d'en France* afspejler den politiske historie den personlige udvikling hos filmens hovedpersoner, men i *De Vilde Siv* lykkes symbiosen mellem det politiske og det private plan til fuldkommenhed. Tidsbilledet virker også her glimrende uden at filmen af den grund fremstår som et overlæst kostumedrama. Beskedenheden i det visuelle udtryk har altid hørt blandt Téchines fornemste dyder.

Tematisk er *De Vilde Siv* beslægtet med *Les Innocents*, der også handler om et kompliceret trekantforhold, racehad og højreekstremisme blandt ungdommen. Men også flere af de vellykkede elementer i *Le Lieu Du Crime* og *J'embrasse Pas* findes i *De Vilde Siv*, som f.eks. den nuancerede fremstilling af modsætningen mellem land og by.

De Vilde Siv er dog primært et behagelig afdæmpet portræt af følsomme unge menneskers forsøg på at finde sig til rette – seksuelt såvel som politisk – i en vanskelig verden. Spillet sitrer af stille liv uden på noget tidspunkt at miste i intensitet, hvilket kan hænge sammen med Téchines måde at arbejde med sine skuespillere på. Han foretrækker, at skuespillerne først får manuskriptet til dagens scene i sidste øjeblik, således at de under optagelserne ikke har nogen anelse eller viden om historiens forløb og dermed tvinges til at spille scenerne for pålydende.

I Gael Morel, Elodie Bouchez og Stephane Rideau har han et talent-

Forældregenerationen i krise: Catherine Deneuve og Daniel Auteuil i "Min bedste årstid"

fuldt treklover, der forstår hans metode og som med *De Vilde Siv* er blevet de mest efterspurgte unge skuespillere i Frankrig. Det har tydeligvis også været forfriskende for den erfarne Téchine for en gang skyld at arbejde med unge uprøvede kræfter i hovedrollerne at dømme efter filmens positive modtagelse – ikke mindst hos det unge publikum.

Og mens vi venter på Téchines seneste film, *L'enfant de la nuit* med Catherine Deneuve og Daniel Auteuil, kan man gisne om, hvorfor det har været længe før en så begavet instruktør som Téchine er blevet opdaget herhjemme. En del af forklaringen er naturligvis, at de økonomiske interesser i stadig højere grad synes at styre filmudbudet i de danske biografer på bekostning af kvaliteten. Filmindkøberne på de danske TV-stationer har heller ikke denne gang været på mærkerne og savner tilsyneladende helt fornemmelse for hvad der rører sig på det internationale filmmarked. Blot fordi at Téchine har den uforskammede metode at lave begavede film, er det vel ikke ensbetydende med, at hans film er dårligt TV? Gode film skal ses i biografen – men også gerne i TV-biografen.

Problematiske ung kærlighed: Gael Morel og Stephane Rideau i "De vilde siv".

FILMOGRAFI FOR ANDRÉ TÉCHINÉ

F. 1943

1969 *Paulina s'en va*

1974 *SOUVENIR D'EN FRANCE*
Tildelt den franske Oscar – "Cesar" – for bedste kvindelige birolle (Marie-France Pisier)

1976 *Barocco*
Tildelt 3 Cesars for bl.a. bedste kvindelige birolle (Marie-France Pisier)

1978 *Les soeurs bronte*

1981 *Hotel des Ameriques*

1982 *Le lieu du creme*

1985 *Rendez-vous*
Tildelt instruktørprisen ved filmfestivalen i Cannes

1987 *Les innocents*
Tildelt "Cesar" for bedste mandlige birolle (Jean-Claude Brialy)

1991 *J'embrasse pas*
Tildelt "Cesar" for bedste unge skuespiller (Manuel Blanc)

1992 *Min bedste årstid/Ma saison prefere*
Åbningsfilm ved filmfestivalen i Cannes

1994 *De vilde siv/Les roseaux sauvages*
Tildelt 4 Cesars bl.a. som årets film og kåret som bedste udenlandske film af bl.a. National Society of Film Critics, Los Angeles Film Critics og New York Film Critics.

1996 *L'enfant de la nuit*

Desuden instruktør af TV-serie og en enkelt kortfilm samt flere teater-scenesættelser.

